

Під час нещодавньої подорожі я познайомилася у поїзді з писанкаркою Марією Суп-Новіковою. У розмові з'ясувалося, що її дідусь був залізничником, а ще... майстерним писанкарем і передав внучці своє захоплення, і свій досвід.

– Мій дідусь, Михайло Драган, – розповідає Марія, – захоплювався писанкарством. Він започаткував у нашій сім'ї розписування лемківської писанки, яка писалася виключно шпилькою.

На залізниці він працював у Тербовлі. Попри брак часу, свого захоплення не полишав, а навпаки – передав секрети майстерності своїй мамі і відповідно мені. А оскільки я була єдина внучка на той час, то дідусь переважно мене і вчив писати пи-

рез рік вона народила двійню, адже квіти на писанках – це діти. Зазвичай така прикмета має право на життя: якщо подарувати бездітній жінці писанку з квітками, це принесе їй довгоочікуване щастя.

Якщо ж чоловікові подарувати писанку, на якій розписані дуби або дубові листочки, то він буде здоровий цілий рік. А писанки з безконечником дарують переважно людям похилого віку, щоб життєва дорога у них була довгою. Маленьким діткам дарують переважно яскраві писанки з сонечками, геометричними візерунками, щоб вони були у житті цілеспрямовані та щасливі. Жінки люблять теплу гаму гарячих кольорів: від помаранчевого до червоного – через рожевий. Хоча рожевий не належить

Писанкарка Марія СУП-НОВІКОВА:

“У яскравий світ писанки мене привів дідусь-залізничник”

санки. Дідусь навчав мене писати різні візерунки, зокрема й на залізничну тематику. Він розповідав про шпали та колії, а ми їх малювали. Так я розвивала моторику рук і любов до писанки. А водночас дізнавалася більше про залізницю. Такі візерунки були для мене надзвичайно цікавими.

Спочатку я допомагала писати писанки дідусеві, потім почала творити щось своє. Навіть почала заробляти цією справою свої перші гроші, але частенько просто дарувала писанки родичам та знайомим. Маємо давню сімейну традицію: на Великдень дорогою з церкви роздаємо освячені писанки. Бували такі роки, коли розписували до свят по тисячі яєць.

Після навчання у гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов я вступила у Тербовлянське вище училище культури, обрала спеціальність “декоративно-ужиткове мистецтво”. Закінчила училище з відзнакою. Там ми поглиблено вивчали писанкарство. Згодом були роки навчання у Дрогобицькому державному педагогічному університеті за спеціальністю “образотворче мистецтво, етика і естетика”.

– Візерунки писанок містять багато символів, які мають своє значення і сягають корінням у минулі часи. Що ти можеш про це розповісти?

– Звичайно, у мене багато писанок пов'язані з певною традицією. Наприклад, часто буває так, що приходять до мене люди купити писанки і просто вибирають собі з кошика те, що їм подобається. А я їм пояснюю, що означає той чи інший малюнок. У мене був випадок, коли одна родичка прийшла (у них на той момент не було дітей) і вибрала писанку з подвійним розписом квітками – меандром. Я кажу їй: “Дивись, бо будеш скоро мати дітей!” І че-

до теплої гами, але саме таке поєднання кольорів переважає.

– Яка твоя улюблена техніка розпису?

– Я досі розвиваюсь у творчості, відповідно відкриваю для себе якусь нову техніку. Зараз працюю зі сусальним золотом – це дуже тоненьке золото, фактично фольга, яка накладається на яйце спеціальним розчином. Використовую у своїх роботах гальванічний розпис. Нанесення гальванічного покриття – це електрохімічний процес, під час якого відбувається осад шару металу на поверхню виробу. В якості електроліту використовується розчин солей металу, який наноситься на поверхню майбутньої писанки. При цьому вона є катодом, а анодом виступає металева пластина. Під час проходження струму через електроліт солі металу розпадаються на іони.

– Чи навчав інших малювати писанки?

– Малювати навчаю дуже часто, переважно під час благодійних акцій, в яких беру участь щороку перед Великоднем. Найчастіше бажають вчитися діти і люди старшого віку. Діти вчаться розпису значно швидше, ніж дорослі, але кожна людина може зрозуміти техніку розпису за годину-дві. Є певні етапи розпису. Основний – це правильно пояснити, як розписувати писанку. Тобто спочатку беремо яйце і пишемо на ньому писачком перший колір – білий, оскільки гарячий віск на яйці прозорий, то ми майже не бачимо лінію, яку нанесли. Таким чином отримуємо таке собі яйце з прозорою ниточкою. Ця ниточка і є першим кольором. Далі занурюємо яйце, припустимо, у жовтий колір (для класичної писанки), витягуємо і отримуємо жовте яйце з білою лінією, оскільки фарба добре лягає на шкарлупу яйця, а з жирним воском “не дружить”. І так далі з іншими кольорами. Скільки кольорів, стільки разів потрібно занурювати майбутню писанку щоразу в інший колір. В ідеалі в кінці розпису не повинно бути не покритих воском місць на писанці. Після того, як на яйці не залишилось не вкритих воском місць, писанка готова. Завершальний етап – яйце потрібно потримати над свічкою і витерти із нього віск.

– Чи потрібна для створення писанки якась особлива атмосфера?

– Має панувати цілковитий спокій на душі. Щоб намалювати гарну писанку, я одягаю зручний одяг у спокійних тонах, довге волосся необхідно туго зав'язати у хвостик, і працювати треба в повній тиші. Вдома для роботи я маю окрему кімнату. Перед початком роботи з писанками я молюся, мене так навчили з дитинства, коли я тільки починала розписувати писанки. Нехай подумки або коротка молитва, але для мене вона є обов'язковою.

– Чи були виставки твоїх робіт?

– Моя перша персональна виставка відбулася у 2010 році. На ній були зібрані різні техніки розпису. Це був такий собі ювілей – 10 років, як я займалася писанкарством, з них 5 років – професійно. Виставка відбулася в Тербовлі, у Краєзнавчому музеї. Він знаходиться якраз напроти залізничної станції. Тож відкриття виставки відбулося під стукіт коліс та гудки поїздів. Такий собі сигнал на вдачу. Потім були три персональні виставки у Німеччині. В Україні виставки проходили у багатьох містах, але це були переважно суміжні виставки.

На виставках в Німеччині важливі ролі відігравали майстер-класи. Їх було 12 для людей різного віку, але більшість – для дітей. Були не лише майстер-класи з писанкарства, але й лекції, тренінги, флешмоби, перформенси, у тому числі для осіб з особливими потребами. А все для того, щоб люди відчували дух українського народу, доторкнулись до української писанки й осягнули всю глибину її філософії. Адже іноземці знають, що в слов'ян є писанки, але які саме і чому саме такі – вони не розуміють. Після того, як людям пояснити значення писанки, вони краще розуміють Україну як державу в цілому і народних митців зокрема.

– Чи поширеною нині є давня традиція дарувати писанки, колекціонувати їх?

– Писанку ми використовуємо лише раз у рік. Тому рідко хто малює писанки в інший час. Однак зараз поширюється тенденція до створення домашніх колекцій писанок. Напередодні Великодня батьки разом із дітьми розписують писанки для рідних чи родичів. Якщо ця традиція збережеться, то і писанка, як подарунок, набуде поширення. Писанки дарують для того, щоб побажати людині добра. Навіть якщо малюємо звичайну писанку на подарунок і наносимо на неї різні елементи, не знаючи їх значення – не проблема, бо елементи, які використовуються у розписі писанок, настільки адаптовані до нашого життя, що ми інтуїтивно вписуємо те, що хочемо передати у дарунок. Воно йде від душі.

Колекціонування писанок теж цікаве захоплення. У писанку ми закладаємо не тільки певні елементи, ми закладаємо частинку себе. І разом з написанням писанки ми ще й розвиваємо свою духовність. Вважаю, якщо батьки будуть малювати писанку з дитиною, і нехай вона буде виконана не зовсім правильно, все одно та писанка буде розвивати дитину, її творчість, її розуміння національної культури.

– Розкажи про свої авторські писанки. Хто їх замовляє?

– Авторські писанки замовляють люди,

які хочуть зробити особливий подарунок. Контингент моїх замовників дуже різний. Це і старші люди, які хочуть висловити свою повагу, гарні побажання, і молодь, яка через писанку хоче зізнатися в коханні. Якоюсь робила писанку на замовлення закоханого хлопця, в якій усередину був уміщений сувійчик зі зізнанням у коханні. Це один із видів авторської писанки. Бувають писанки суто для мене, які є набагато складніші ніж ті, які йдуть для продажу. Але всі авторські писанки мають певне духовне наповнення. Буває так, що людина хоче якусь особливу писанку, я приношу щось незвичне, а вона зрештою робить свій вибір на писанці з традиційними малюнками. Переважно авторські писанки обговорюються детально: як треба зробити, що на ній має бути зображено, який різновид має бути, також обговорюються елементи, набір символів, кольорова гама, чітко пропрацьовується ескіз. Опісля я приступаю до роботи та впродовж усього часу консультуюсь з автором ідеї.

До речі, для оформлення авторства я і замовник підписуємо документ про те, що цю писанку ніхто не копіюватиме. Вона є авторською, і я всі права на цю писанку передаю людині, яка її замовляє. Більше таких писанок я не малюю, для себе роблю тільки фотографії. Особливо документ, який би підтверджував авторство, просять замовники з-за кордону. Одночасно з тим документом робиться експертиза писанки. У ній чітко зазначається вартість і опис писанки, техніка роботи інші особливості. До цього документа додаються фотографії писанки з кількох сторін.

– Чи доводилося створювати писанки на “нетрадиційному” матеріалі?

– Звичайно, скажімо на яйці африканського страуса чи страуса ему. Проте такі яйця я купую, коли є фінансова можливість, адже одне коштує щонайменше 25 євро.

– Скільки екземплярів налічує твоя колекція?

– У моїй колекції дуже багато писанок, вони зберігаються у спеціальних ящиках, захищені від сонячного проміння, оскільки фарба під прямими сонячними променями вигорає. Усі писанки переглядаю один раз на рік, щоб перевірити їх цілісність та згадати моменти, які з ними пов'язані. З кожним роком тих ящиків стає більше. Моя бабуся веде облік всіх писанок, вона знає, скільки у мене їх є, якою технікою виконані.

Час надзвичайно цікавої розмови підійшов до завершення. Майстриня запросила мене на майстер-клас із писанкарства, і я обов'язково відвідаю його зі своїм сином.

Спілкувалася Тетяна БАЛЛА